

Kuolema museossa

Vantaan kaupunginmuseon näyttelyssä saa testata ruumisarkkua.

— RISTO K. JÄRVINEN —

”**KOHTI TUNTEMATONTA**” on näyttely kuolemasta. Näyttely johdattaa kävijän sairaalaosastolle, jossa kuoleminen nykyaikana usein tapahtuu. Lisäksi näyttelyvieraat viedään hautaustoimiston kautta hautausmaalle ja sieltä hautajaisten kautta vintille, joka toimii vainajan jäämistön säilytys- ja muistopaikkana.

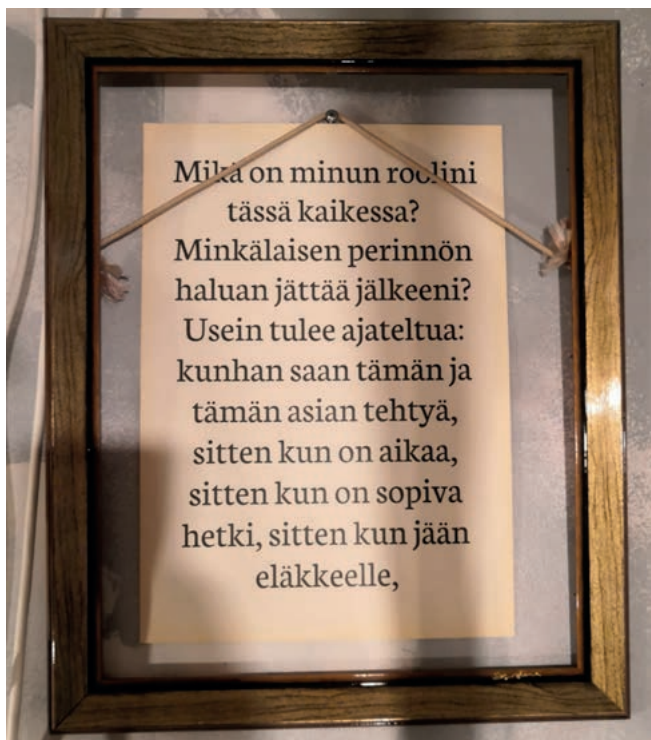
Näyttelyä varten kaupunginmuseo on haastatellut ammattilaisia, jotka kulkevat rinnalla kuoleman saapuessa: sairaanhoitajia, krematorionhoitajia, pappeja ja hautaustoimiston työntekijöitä. Näyttelyssä pohditaan myös, miten kuolema on aikojen saatossa muuttunut ja millaisia tapoja ja uskomuksia siihen on liitetty.

Tietotaulu museon seinällä kertoo, että kuollut ruumis on kaikissa kulttuureissa aina ongelma, viime kädessä hygieenisistä syistä. Suomessa on ruumista aiem-

min pidetty vaarallisena: sen on katsottu levittävän ”kalmaa” eli maagista kuoleman voimaa. Kalma on voinut tarttua suorasta kosketuksesta vainajaan tai esimerkiksi paikkojen tai esineiden kautta. Kalmatartunta on ilmennyt yleensä sairautena, jota on voitu torjua ja parantaa taikakeinoin.

VAINAJAN HENKEÄ HUIJATTIIN

1800-LUVULLA luterilaisen ylösnousemususkon kansanomaisen tulkinta oli, että vainajan henki jää kuoleman jälkeen vaeltamaan eräänlaiseen välitilaan. Tästä ajatuksesta kumpuavat runsaat kummitustarinat ja vainajien käsittelyyn liittyvät varotoimet.

Nykyisin elämän viime hetket vietetään usein sairaalassa. Näyttelyn sairaalahuoneen kalusteet ja esineet ovat Vantaan Katriinan sairaalan saattohoito-osastolta. Näytteillä oli myös Tanja Luparin tallenteita isoisänsä viimeisistä elinpäivistä.

Entisaikaan ajateltiin, että myös vainajan henki pitää saattaa matkaan. Sen ei haluttu jäävän leijumaan ja häiritsemään tämänpuoleista elämää. Kun kuolema tuli, avattiin ikkuna, jotta vainajan sielu pääsee lähtemään. Osasyynä saattoi olla tarve tuulettaa huone kalmanhajun vuoksi.

Vainaja tuli valmistaa viimeiselle matkalle hyvin. Ruumis pestiin, puettiin tai käärittiin liinoihin. Näin tehdään edelleen myös tänä päivänä.

Hautausmaalle ruumis kuljetettiin jalat edellä ja epätavallista reittiä, jotta vainajan henki ei löydä takaisin kotiin. Ruumiin jalkapohjat saatettiin tervata, ettei henki pääse lähtemään arkusta pois. Joskus ruumistielle rakennettiin ”karsikko”, jossa vainajan tiedot kaiverrettiin puuhun. Karsikon tarkoitus oli estää kummitteleminen. Uskottiin, että jos vainaja päättää nousta haudastaan ja lähteä takaisin kotiinsa, niin viimeistään nähdessään oman karsikkomerkitänsä hän ymmärtää olevansa kuollut, eikä tulekaan takaisin.

SHAMAANEISTA ”GHOST BOXEIHIN”

NÄYTTELYSSÄ SUHTAUDUTAAN kuolemanjälkeiseen elämään asiallisesti. Tietotaulussa todetaan, että moni tuntee läheisen läsnäolon vielä tämän kuoleman jälkeenkin, joskus jopa näkee tai kuulee hänet. Näyttelyn käsikirjoittaja Anna-Reetta Rikalan mukaan tutkijat ovat arvioineet, että arkitodellisuuden ylittävät kummat kokemukset ovat yhtä yleisiä kuin sydämen rytmihäiriöt.

”Kokijan maailmankuvasta, kulttuurista tai uskonnosta riippuu, miten hän kokemuksensa tulkitsee. Onko se vainajan yhteydenotto, enkeli vai aivojen hetkellinen toimintahäiriö. Kokemus on itsessään uskottava, vaikka sille ei selitystä löytyisikään.”

Näyttelyssä kerrotaan, että kuoleman rajan toiselle puolelle on yritetty kurkistaa aikojen kuluessa monin eri keinoin. Esihistoriallisten shamaanien transsitiloista on teknologian kehityksen myötä edetty paranormaalien ilmiöiden harrastajien käyttämiin ”ghost boxeihin”.

”Rajan ylittävien kokemusten ja laitteiden todistusvoimasta ei ole yksimielisyyttä. Yhtä lailla voidaan ajatella, että tämä oli tässä. Olemme luonnollinen osa elämän kiertokulkua. Ei ole muuta kuin tämä ainutkertainen elämämmme”, museon seinällä todetaan. 🗣️

Huolenpitoa rajan takaa

VUONNA 2016 Vantaan kaupunginmuseo toteutti verkkokyselyn, jossa kerättiin vantaalaisten kokemuksia oudoista sattumuksista ja ylikuonnollisista tapahtumista. Useat kyselyyn vastanneista kuvasivat ylikuonnollisten kokemusten säikäyttäneen, ainakin aluksi. Jotkut kokemukset olivat jääneet vaivaamaan mieltä pitkäksi aikaa, tai herättäneet kysymyksen siitä, oliko tapahtuma todellinen. Osa kokemuksista oli hyvin henkilökohtaisia, liittyen esimerkiksi kuolleeseen läheiseen. Tällaisia kokemuksia ei koettu niinkään pelottavina, vaan ennemmin huolenpitoa vielä rajankin takaa.